Energiakaupungit ry
Lausunto valtioneuvoston selonteosta kansallisesta energia- ja ilmastostrategiasta
VNS 8/2025 vp
Eduskunnan talousvaliokunnalle | 5.2.2026

Energiakaupungit ry kiittää talousvaliokuntaa mahdollisuudesta lausua valtioneuvoston selonteosta kansallista energia- ja ilmastostrategiaa koskien. Kokonaisuutena arvioiden strategialuonnoksessa on tunnistettu oikein keskeiset vaikuttamiskohteet yhteiskunnan puhtaan ja huoltovarman energiansaannin turvaamiseksi. Strategiassa on perustellusti haettu kustannustehokkaimpia ratkaisuja, jotta rajallisilla resursseilla saavutettaisiin mahdollisimman suuret päästövähennykset ja pyritty näin rajoittamaan kansalaisten arjen kustannuksiin kohdistuvia paineita hallitusohjelman mukaisesti. Strategialuonnos esittää selkeästi eri toimenpiteiden keskinäisriippuvuudet sähköverkkojen kehittämisen ja kaukolämpösektorin energiajärjestelmää tasaavan vaikutuksen osalta.

Kiinnitämme lausunnossa erityisesti huomiota lämpö- ja sähköjärjestelmien sektori-integraation parantamiseen sekä sähköjärjestelmän vakauteen ja riittävän verkkokapasiteetin takaamiseen investointien toteuttamiseksi tavoitellussa aikataulussa. Lisäksi korostamme tarvetta edistää markkinoiden syntymistä uusille energiatuotteille kuten RFNBO-polttoaineille ja teknisessä hiilensidonnassa talteen otetulle hiilidioksidille.

Puhtaan ja edullisen sähkön saatavuuden turvaaminen

Sähköntuotannon osalta strategian linjaukset loppuenergiankäytön sähköistämisestä toteutuvat vain, mikäli sähköä on saatavilla luotettavasti ja edullisesti. Uusi kulutus on kyettävä liittämään verkkoon kaikkialla maassa nopeasti ja asiakkaan ehdoilla. Tämä koskee erityisesti suuria teollisia kulutuskohteita.

Sääriippuvaisen uusiutuvan sähköntuotannon aiheuttamaa säätövoiman tarvetta voidaan rajata edistämällä strategian mukaisesti merituulivoiman rakentamista ja mahdollistamalla maatuulivoiman rakentaminen alueille, joiden tuuliolosuhteet poikkeavat toisistaan. Merituulivoiman osalta strategiankirjaukset ovat erinomaisia ja Energiakaupungit ry tukee niiden toimeenpanoa.

Verkkojen kehittämisen kiireellisyys korostuu kantaverkkoyhtiö Fingridin otettua kesäkuussa 2025 käyttöön liittämistiedustelumenettelyn laajoilla alueilla Etelä- ja Lounais-Suomessa. Menettely käytännössä rajoittaa kaikkien merkittävien uusien sähkön kulutuskohteiden liittämistä verkkoon ja tekee ongelmalliseksi myös jakeluverkkoyhtiöille toteuttaa oma liittämisvelvollisuutensa. On ilmeistä, ettei strategiassa esitetty teollisuuden ja liikenteen sähköistämisen tahti voi onnistua vallitsevissa olosuhteissa.

Verkkojen kapasiteetin riittävyyden turvaamiseksi olisi esimerkiksi liittämistä priorisoimalla ohjattava akkuinvestointeja sijoittumaan verkon kannalta optimaalisempiin paikkoihin, esimerkiksi sääriippuvaisen tuotannon yhteyteen. Sähkömarkkinan toimivuuden kannalta akkujen sijaintipaikalla ei ole merkitystä, mutta verkossa akkukapasiteetin kasvu kaukana tuotannossa vaatii vahvistamistoimia satojen kilometrien matkalta.

Muiden sähkömarkkinoihin vaikuttavien asioiden osalta Energiakaupungit ry haluaa kiittää vesivoiman merkityksen tunnistamista ja valmiutta käyttää vesipuitedirektiivin kansallinen liikkumavara. Yhdymme strategian näkemykseen siitä, että olemassa oleville laitoksille ei tule asettaa lisävelvoitteita.

Lämpömarkkinoiden kehittäminen ja yhdistetyn tuotannon asema

Energia- ja ilmastostrategiassa tulisi huomioida nykyistä paremmin kaukolämpöjärjestelmän merkitys energiajärjestelmän toimitusvarmuuden takaajana sekä puhtaan sähköjärjestelmän mahdollistajana. Kaukolämpöjärjestelmä tasaa sähkön kulutus- ja tuotantovaihteluita ja sen taantuminen johtaisi lämmityssähkön kysynnän kasvuun huippukulutusjaksoina.

Energiakaupungit ry
Eteläranta 10
00130 Helsinki

Toiminnanjohtaja
Eero Haapalehto / +358 50 570 4080
eero.haapalehto@energiakaupungit.fi

www.energiakaupungit.fi
Y-tunnus: 3229140-4

Parhaillaan käynnissä olevan tuulettoman pakkasjakson aikana sähkön kysynnän kasvu aiheuttaa merkittävää painetta fossiilisen varavoimakapasiteetin aktivoimiselle ja lisäkapasiteetin rakentamiselle, mikä itsessään uhkaa sähköjärjestelmän puhtautta. Energiakaupungit ry toivoo, että talousvaliokunta huomioi tarpeen kartoittaa mahdollisuuksia rajoittaa sähkön piikkitehontarpeen kasvua ja lisätä huippukulutusjaksoilla aktivoitavissa olevaa uusiutuvaa ja päästötöntä sähköntuotantokapasiteettia. Puupolttoaineisiin perustuva sähkön ja lämmön yhteistuotanto on todennäköisesti realistisin lyhyen ja keskipitkän aikavälin uusiutuvaan energiaan perustuva ratkaisu haasteeseen, mikä olisi hyvä tunnistaa strategiassa vielä nykyistä selvemmin.

Energiasiirtymän tukitoimet, säätö- ja perusvoimakapasiteetin vahvistaminen

Energiakaupungit ry kiinnittää huomiota tarpeeseen edelleen tasata sähkön hintavaihtelua ja turvata säävarman sähkön riittävyys myös tilanteissa, joissa nykyinen markkinamalli ei anna riittävää ohjausta. Hallituksen valmistelemat investointituet uudelle säätökapasiteetille (fossiilittoman jouston tuki) ja perusvoimantuotannolle (ydinvoiman hintaputki) ovat omiaan vääristämään markkinoita tavalla, joka ei lisää sähköjärjestelmän kapasiteettia kriittisellä 10 vuoden aikajänteellä.

Edellisen kohdan tavoin Energiakaupungit ry toivoo talousvaliokunnan huomioivan tarpeen uudistaa sähkömarkkinoita markkinaehtoisesti säästä riippumattoman uusiutuvan ja fossiilittoman sähköntuotantokapasiteetin riittävän saatavuuden vahvistamiseksi.

Bioenergia

Energiakaupungit ry kiittää bioenergian merkittävän roolin tunnistamisesta pitkän aikavälin vakautta ja säätöä tuottavana elementtinä sähkön ja lämmön tuotannossa. Strategiassa esitetty arvio bioenergian volyymista 2030-luvulla on kuitenkin perusteettoman suuri. Energiakaupungit ry yhtyy mm. Bioenergia ry:n arvioon, jonka mukaan bioenergian käyttö on kääntymässä laskuun 2020-luvun loppupuolella.

Arvioimme tämän perusteella, että biomassan energiakäytön vaikutus nielujen kehitykseen jää strategian pohjana käytettyjä ennusteita pienemmäksi laitosten tehokkuutta parantavien investointien, ajotuntien määrän vähenemisen, korvaavan lämmöntuotannon ja lämpövarastojen käyttöönoton vuoksi. Laskelmat olisi perusteltua päivittää tarkastettuun skenaariolaskelmaan perustuen.

Nielut, liikenteen päästöt, vuoden 2035 hiilineutraalisuustavoite

Metsätalouden nielujen heikkenemisen yhteys osoitetaan strategialuonnoksessa selvästi Venäjän puuntuonnin loppumiseen, eikä metsien käytön vähentäminen siksi ole mahdollista aiemmin ennakoidussa aikataulussa. Tämä asettaa kyseenalaiseksi sen, voidaanko vuonna 2019 asetettua tavoitetta olla hiilineutraali vuonna 2035 enää saavuttaa ilman merkittäviä hyvinvointitappioita. Nielujen aiemmin ennakoitua jyrkempi supistuminen asettaa entistä suuremmat paineet liikennepäästöjen vähentämiselle. Liikenteen päästöjen vähentämisessä hallitusohjelman mukaisesti kansalaisten arjen kustannuksia nostamatta avainasemassa on liikenteen sähköistymisen ja raskaan ajoneuvoliikenteen vetykäyttöisten ajoneuvojen käyttöönoton nopeuttaminen.

CCUS ja BECCS

Energia- ja ilmastostrategian luonnoksessa pidetään mahdollisena, että teknisen hiilen sidonnan (CC, carbon capture) ja hyödyntämisen (U, utilisation) tai varastoinnin (S, storage) kautta saataisiin päästövähennyksiä jo vuoteen 2030 mennessä. Energiakaupungit ry yhtyy arvioon ja korostaa, että tämä edellyttää panostusta talteenotetun hiilen markkinoiden syntymiseen ja talteenotetun hiilidioksidin logistiikkaverkostolle (putkistot, syöttöterminaalit). Toimivan ja taloudellisesti kannattavan CCUS hankkeen toteuttaminen, markkinoiden ja infrastruktuurin luominen avaa tien bioenergiaan yhdistetylle hiilen talteenotolle ja käytölle tai varastoinnille, joka mahdollistaa negatiiviset päästöt teknisten nielujen avulla.